

SXEDIO-B.121

31.10.88: Η ΧΟΥΝΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΝΕΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΟΠΩΣ ΜΗ ΓΙΝΕΙ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΤΟΣΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΦΟΒΟΥΜΕΝΗ ΟΤΙ ΚΑΤΙ ΤΕΤΟΙΟ ΘΑ ΠΡΟΚΑΛΟΥΣΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΤΕΛΙΚΑ ΕΓΙΝΕ ΑΥΤΗ ΣΗΜΕΙΩΣΕ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΠΛΗΡΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑ (Μέρος 12ο). Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΡΡΙΠΤΕΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΓΙΑ ΟΣΑ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΟ ΓΕΕΦ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στο 12ο μέρος της Έκθεσης της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων για το φάκελο της Κύπρου αναφέρεται ότι η χούντα της Ελλάδας διέτασσε όπως μη γίνει επιστράτευση τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο γιατί κάτι τέτοιο ίσως να προκαλούσε την Τουρκία για να επέμβει.

Ωστόσο αναφέρεται και όταν αυτή τελικά διατάχθηκε σημείωσε πλήρη αποτυχία.

Αναφέρεται στην έκθεση:

11. Η ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Μετά την 15.7.74 στην Κύπρο όλοι θεωρούσαν πιθανή την επέμβαση των τούρκων.

Η πιθανότητα κάθε μέρα κάθε ώρα μεγάλωνε και ενώ η επέμβαση γινόταν πραγματικότητα οι εντολές από το ΑΕΔ (Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων Ελλάδας) μέχρι τα μεσάνυχτα της 19ης Ιουλίου ήταν στερεότυπες: "Μην προβαίνετε σε επιστράτευση, μην κάνετε κινήσεις που μπορούν να αποτελέσουν αφορμή επέμβασης από μέρους των τούρκων, αυτοσυγκράτηση".

Από τις 18.7 διάφοροι αξιωματικοί της Εθνοφουράς εισηγούνται, πιέζουν τον Α/ΓΕΕΦ Γεωργίτη για να κάνει επιστράτευση, αλλά η εισήγηση που έκανε αυτός στο ΑΕΔ δεν γίνεται δεκτή από αυτό. Ο Γεώργιος Πούλος στην κατάθεση του

γράφει:

"Ο Α/ΓΕΕΦ κατόπιν εντολής του Α/ΑΕΔ εγνώρισεν εις παρισταμένους τα κάτωθι:

α). Οι τούρκοι εκτελούν τακτικήν άσκηση κατόπιν αδείας του ΝΑΤΟ.

β). Ο Υφ. ΗΠΑ Σίσκο διαβεβαίωσεν ΕΛΛΑΔΑ περί μη επίθεσης Τουρκίας και ως εκ τούτου,

γ) Να επιδείξωμεν ΑΥΤΟΣΥΓΚΡΑΤΗΣΗ.

Πέρα από όλα αυτά ούτε ανασυγκρότηση των μονάδων που μετείχαν στο πραξικόπημα έγινε, ούτε τις προβλεπόμενες θέσεις πήραν, γενικά δε δεν είχαν ετοιμότητα. Και όταν η επιστράτευση κηρύχθηκε απέτυχε πλήρως.

Οι οδικοί άξονες βομβαρδίζονταν αεροπορικά και οι επιστρατευόμενοι οπλίτες και αξιωματικοί αντί να πάνε στις προβλεπόμενες μονάδες πήγαιναν στις πλησιέστερες όπου γίνονταν κυριολεκτικά κομπούζιο. Έτσι οι μονάδες συγκροτήθηκαν από ποικίλα στοιχεία και ως εκ τούτου έγιναν αναξιόμαχες.

Ένα άλλο αρνητικό στοιχείο ήταν ότι ένα τμήμα του δυναμικού της Εθνοφρουράς απασχολείτο με την επιστράτευση.

Τέλος όλες οι μαρτυρικές καταθέσεις συμφωνούν στο ότι αν γινόταν έγκαιρα η επιστράτευση τα πράγματα θα ήταν τελείως διαφορετικά. Αν γινόταν η επιστράτευση θα αποτύγγανε η απόβαση (Γεωργίτσης φ. Ι. σελ. 83, τα ίδια ισχυρίζονται οι Κοντώσης και Μιχόπουλος).

Ίσως νάναι υπερβολική η άποψη αυτή, πάντως η μη έγκαιρη πραγματοποίηση επιστράτευσης στην Κύπρο επιβάρυνε αναμφισβήτητα την κατάσταση για τις ελληνοκυπριακές μονάδες.

Θ. ΕΥΘΥΝΕΣ ΓΙΑ ΑΤΤΙΛΑ 1

α. Εχουμε ήδη σημειώσει σ' αυτό το κεφάλαιο του πορίσματος μας ότι σύμφωνα με το σχέδιο Κ (σχέδιο αμύνης Κύπρου) η απόκρουση της εισβολής θα έπρεπε με

πρωτοβουλία και ευθύνη του ΓΕΕΦ να αρχίσει από τη στιγμή που ο τουρκικός στόλος έμπαινε στα χωρικά ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας δηλαδή πριν από τις **5.20 π.μ. ώρα της 20.7.74.**

Αυτό βέβαια σημαίνει και ότι από τη στιγμή αυτή είχε επιβληθεί ανάμεσα στην Τουρκία (που επιχειρούσε στην εισβολή) και στην Κύπρο (που υφίστατο) κατάσταση (καιρός) πολέμου.

β. Οπως προκύπτει από το αποδεικτικό υλικό που συγκεντρώσαμε (καταθέσεις Γεωργίτση, Κομπόκη και σχεδόν όλες τις άλλες καταθέσεις) το ΓΕΕΦ δεν εξεπλήρωσε την υποχρέωση του αυτή, ούτε εκείνη τη στιγμή της έναρξης της κατάστασης πολέμου, ούτε όταν εμφανίστηκαν στον ορίζοντα της Κυπριακής Δημοκρατίας τα τουρκικά αεροπλάνα, ούτε όταν σημειώνονταν ρίψεις τούρκων αλεξιπτωτιστών και βομβαρδισμοί διαφόρων στόχων στην Κύπρο, ούτε όταν κτυπιόταν και βυθιζόταν η μία τορπιλλάκατος, ούτε ακόμη όταν με την κάλυψη πολεμικών πλοίων και αεροπλάνων στις **5.20 π.μ. της 20.7.74** άρχιζε η πραγματοποίηση της απόβασης των τουρκικών δυνάμεων στο Πέντε Μίλι της περιοχής της Κυρήνειας που και αυτός ο Γεωργίτσης τη χαρακτηρίζει "αποβίβαση".

γ. Συνακόλουθα με αυτά δεν υπάρχει κατά τη γνώμη μας καμιά αμφίβολία για την ευθύνη ολόκληρης της στρατιωτικής ηγεσίας του ΓΕΕΦ, της ναυτικής και της αεροπορικής διοίκησης (Γεωργίτσης, Γιαννακόδημος, Πλοίαρχος Παπαγιάννης, Καραστατήρας κλπ) αλλά και των λοιπών ηγητόρων επί μέρους στρατιωτικών κλπ σχηματισμών και τμημάτων για αυτή την απαράδεκτη στάση που τήρησαν και η οποία συγκροτεί κατά τη γνώμη μας σοβαρότατες αξιόποινες πράξεις, τόσο περισσότερο που έλαβαν χώραν εν καιρώ πολέμου" και που υπεύθυνοι είναι όλοι οι έλληνες στρατιωτικοί, οι οποίοι είχαν πλήρη σαφή γνώση ότι ο τρόπος αυτός, δηλαδή η μη προβολή αντίδρασης στην τουρκική εισβολή στο νησί πούχε αρχίσει μπορούσε να ωφελήσει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του εχθρού (όπως και τις ωφέλησε) και να βλάψει τις πολεμικές

δυνάμεις της σύμμαχης χώρας της Κυπριακής Δημοκρατίας (όπως και τις έβλαψε).

δ. Τα ίδια αδικήματα διέπραξαν κατά τη γνώμη μας και όσοι αποτελούσαν την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων στην Ελλάδα (Μπονάνος, κλπ) αλλά και διάφοροι άλλοι ανώτατοι ήταν ανώτεροι αξιωματικοί (αρχηγοί κλάδων, διοικητές επιτελικών γραφείων, όπως ο Χανιώτης, Πολίτης κλπ) που σε επίμονες αιτήσεις παρακλήσεις του αρχηγού του ΓΕΕΦ και άλλων στελεχών του για το πως έπρεπε να ενεργήσει, απαντούσαν κατησυχαστικά (ότι προκειται για άσκηση των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων κλπ) και συνιστούσαν μέχρι τις **8.20** π.μ. της **20.7.74** "αυτοσυγκράτηση" χρησιμοποιώντας έτσι ένα όρο άγνωστο μέχρι τότε στη στρατιωτική ορολογία.

ε. Στα πλαίσια όμως του ΑΤΤΙΛΑ Ι η ηγεσία του συνόλου των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων δεν διέπραξε το προαναφερόμενο αδίκημα μόνο για τους λόγους που εκθέσαμε παραπάνω. Αλλά και γιατί κατά το πενθήμερον **15/7** έως **19/7** που όλα έδειχναν ότι θα γινόταν τουρκική εισβολή στην Κύπρο, εφησύχάζαν στα θέρετρα της και δεν λάβαινε κανένα μέτρο για την αντιμετώπιση επικείμενου κινδύνου. Και ακόμα γιατί παρέλειψε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της χώρας μας και απέναντι στην Κύπρο, έστω αυτές τις λίγες (υποχρεώσεις) που προέβλεπε το σχέδιο Κ.

Η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων περιοριζόταν:

1). να ανακυκλώνει συνεχώς την ψεύτικη πληροφορία για ύποπτες κινήσεις μεγάλων αεροπορικών κλπ δυνάμεων της Σοβιετικής Ένωσης ή άλλων χωρών και να δικαιολογεί έτσι την απόλυτη αδράνεια της σε σχέση με το θερμό πόλεμο πουχε πια αρχίσει στην Κύπρο, και

2). Να προβαίνει σε ενέργειες που μετείχαν, πρέπει να πούμε, και θεατρικού χαρακτήρα, όπως

α. απόπλου των δυο υποβρυχίων μας στις **15.15** της **19.7.74** (όταν δηλαδή είχε γίνει φανερό ότι η τουρκική εισβολή ήταν θέμα ολίγων ωρών) για μια διαδρομή διάρκειας **50** περίπου ωρών.

β. Ο απόπλους των ιδίων υποβρυχίων μας το μεσημέρι της **22.7.74** σε στιγμή που ήταν γνωστό στο "διαπραγματευτή" Ναύαρχο Αραπάκη ότι στη **16η** ώρα της ιδίας μέρας θα ανακοινώνονταν επίσημα η κατάπαυση του πυρός.

γ. Η κήρυξη με πρωτοβουλία των αρχηγών των ΓΕΑ από τις **18.7.74** σε κατάσταση ετοιμότητας των αεροπορικών μας δυνάμεων, οι οποίες όμως βρίσκονταν σε τέτοια κατάσταση ετοιμότητας ώστε να μην μπορέσουν να ανταποκριθούν σε καμμιά αποστολή, πλην βέβαια εκείνης της αερομεταφοράς της **1ης** Μοίρας καταδρομέων την οποία πλήρωσε η χώρα με πολύ αίμα (**30** ηρωικά παιδιά της ήταν οι νεκροί αυτής της αερομεταφοράς).

Παραθέτουμε και δω ότι όσα αναφέρονται για την αρμοδιότητα της ελληνικής και Κυπριακής Δικαιοσύνης, ως προς την άσκηση ποινικής δίωξης κτλ κατά των υπευθύνων των ποινικών αδικημάτων του πραξικοπήματος και εκείνων που διαπράχθηκαν στα πλαίσια του πραξικοπήματος ισχύουν και προκειμένου για αδικήματα που ανφέρονται στο παρόν κεφάλαιο του πορίσματος μας.

Σε συνέπεια με όλα αυτά προτείνουμε να διαβιβάσει το πόρισμα μας στη δικαιοσύνη, εφόσον βέβαια η κυβέρνηση άρει με πράξη του υπουργικού της Συμβουλίου την αναστολή της ποινικής δίωξης κλπ που είχε διαταχθεί με τις γνωστές αποφάσεις του υπουργικού Συμβουλίου του έτους **1975**".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ-ΕΚΕΧΕΙΡΙΑ

1. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ

Η γενική επιστράτευση αποφασίστηκε στις **20.7.74** από το ΑΣΕΑ ύστερα από πρόταση του Δημ. Ιωαννίδη που μετέχει σ' αυτό. Στην πρόταση αυτή συμφώνησαν όλοι όσοι μετείχαν στο ΑΣΕΑ, δηλαδή ο "Πρόεδρος της Δημοκρατίας" Γκιζίκης, ο "πρωθυπουργός" Ανδρουτσόπουλος, ο "αρχηγός του ΑΕΔ"

Μπονάνος (βλ. καταθδσεις Πολίτη Φ.28 σελ 58, Χανιώτη Φ37 σελ. 86, Κατσαδήμα κλπ). Στη συνέχεια η απόφαση αυτή πήρε και τον τύπο απόφασης του "Υπουργικού Συμβουλίου" δημοσιεύθηκε δε στα πρακτικά του Συμβουλίου αυτού με τον αριθμό 129 και χρονολογία 20.7.74.

Κατά τη συζήτηση στο ΑΣΕΑ ρίχτηκε και η ιδέα μαζί με την εξαγγελία της, να ανακοινωθεί και ανακήρυξη της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα, χωρίς να πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Σ' αυτή τη συνεδρίαση του ΑΣΕΑ ακούστηκαν και διάφορες άλλες έξαλλες φωνές, όπως π.χ. πόλεμος (βλ. κατάθεση Κατσαδήμα Φ8, σελ.68 κλπ).

Η κήρυξη ΓΕΝΙΚΗΣ επιστράτευσης φαίνεται να μην ήταν επιτυχής από στρατιωτική άποψη μέτρο, γιατί δεν είχαν προηγηθεί οι αναγκαίες, διαδοχικές ενέργειες, που προϋποθέτει ένα τόσο μεγάλης σημασίας μέτρο.

Δεν έγινε δηλαδή κλιμάκωση ενεργειών και μέτρων, όπως προβλέπουν οι κανονισμοί, σύμφωνα με τους οποίους θάπρεπε να προηγηθούν ορισμένες ενέργειες, όπως σύγκληση πυρήνων, άνοιγμα αποθηκών από τους πυρήνες, διασπορά όλων των ειδικοτήτων κλπ.

Χαρακτηριστικές είναι οι εκφράσεις που ακούγονταν από τους στρατιώτες: "Δεν έχουμε ψωμί, δεν έχουμε γαλέτα, δεν έχουμε όπλα" και ουσιαστικώς, όπως λέει ο στρατηγός Σιαπκαράς "οι επίστρατοι μπουκάρανε στις αποθήκες της επιστράτευσης" Επίσης ο Πολίτης καταθέτει ότι "γέμισαν οι μονάδες επιστράτευσης από αυτοκίνητα και από ανθρώπους πού ήθελαν να πάνε να πολεμήσουν και δεν μπορούσαν ούτε να τους ντύσουν".

Τη γενική επιστράτευση δεν την είχε εισηγηθεί το ΓΕΣ (Στρατηγός Καραγιάννης) ενώ στην έκθεση του Δ Κλάδου, ο αντισυνταγματάρχης Λούκουτος Δημήτριος, αναφέρει: "Εκηρύχθη γενική επιστράτευσις άνευ οιασδήποτε εισηγήσεως, εκ μέρους του Δ κλάδου μετά ταύτα, παρά το ότι ο κλάδος εισηγήθη όπως μη κηρυχθή απευθείας γενική επιστράτευσις και επεσήμανε τας

δυσμενείς εξ αυτής επιπτώσεις, δεν εισηκούσθη".

Τέλος δε εκτίμηση της ΚΥΠ για την επιστράτευση είναι: "Επιεικώς μπορεί να χαρακτηριστεί ως μωρία" (Τσούμης).

Σε κάθε περίπτωση η γενική επιστράτευση, που κηρύχθηκε υπό αυτές τις συνθήκες, σημείωσε κλασική αποτυχία".